



Kapitaal groen vraagt om asset-management

Gemeenten bezitten een enorm kapitaal aan bomen. Voortijdig rooien levert kapitaalverlies op en doorgaans ook maatschappelijke weerstand. Welke rol kan asset-management spelen in een verbetering van het bomenbeheer? Wat is er voor nodig en wat levert het op? De gemeenten Rotterdam, Utrecht, Dordrecht en Schijndel gingen op uitnodiging van VHG Vakgroep Boomspecialisten en Stadswerk met elkaar in discussie over deze vragen.

Alle deelnemers aan de discussie zijn het er over eens: asset-management begint ermee dat je de buitenruimte als een geheel ziet. Het maken van een start vanuit een gedeelde visie kun je op verschillende manieren organiseren. Hans Kaljee van de gemeente Amsterdam vertelt dat zijn gemeente 'eigenaren-tafels' kent waar verschillende disciplines informatie uitwisselen. Utrecht en Dordrecht hebben binnen hun kantoren de eigenaren van de verschillende assets bij elkaar gehuisvest. Verder is asset-

management vooral een afspraak om je werk anders te gaan doen. "We kantelen van een maak- naar een meer beheer-gestuurde organisatie", meent Hans van Leeuwen van de gemeente Dordrecht. "Een stap die misschien in de wereld van de civiele techniek gemakkelijker is te maken omdat het onderhoud daar al werkt vanuit schadebeelden en gedragsmodellen. Binnen het groen is het werk van oudsher meer opgebouwd vanuit werkpakketten."

Bomen in Nederland minstens 30 miljard euro waard

Wethouder Boudewijn Revis van de gemeente Den Haag becijferde onlangs dat in zijn stad circa 100.000 straatbomen staan met een vervangingswaarde van 300 miljoen euro. Omgerekend naar de 400 Nederlandse gemeenten is de geschatte totale vervangingswaarde dan minimaal 30 miljard euro. Bomen die bepalend zijn voor het aanzicht en de beleving van de stad door bewoners en bezoekers. Bomen die bovendien een (nog slecht te becijferen) maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen en essentieel zijn voor een goed fysiek leefklimaat.

Deelnemers

Aan de discussie namen deel: Olivier Copijn (voorzitter VHG Vakgroep Boomspecialisten), Ellen Prosée (gemeente Schijndel), Hans Kaljee (gemeente Amsterdam), Tony Pipping (gemeente Rotterdam), Hans van Leeuwen (gemeente Dordrecht), Jeroen van Galen (gemeente Utrecht), Nicolaas Verloop (TFI groeiplaatsverbetering), Marc Custers (vakgroepsecretaris VHG) en Maarten Loeffen (directeur Vereniging Stadswerk).

Beheren is vooruitzien

Wat is de toegevoegde waarde van asset-management als we het toespitsen op het groen, meer specifiek de bomen? Er wordt meer interdisciplinair gekeken naar vervolgcosten binnen de hele levenscyclus van de boom en zijn directe omgeving. De driehoek kosten – prestaties – risico's wordt in samenhang in beeld gebracht. "Bij het ontwerp wordt beter gekeken of de boom binnen de levenscyclus zijn functie zal kunnen vervullen, of hij kan uitgroeien", aldus Jeroen van Galen van de gemeente Utrecht. "Het plaatsen van een boom en de aanleg van een straat is een beslissing die 60 jaar vooruitkijken vergt. Er zijn nu plekken waar elke 15 jaar de wortels moeten worden afgehakt. Regeren is vooruitzien. Beheren ook."

Risicogestuurd onderhoud

Bij de bestaande beplanting vraagt asset-management in de eerste plaats om een grondige inventarisatie. De gemeente Rotterdam doet daarvoor een kwaliteitsschouw bomen. Naast de jaarlijkse veiligheidsinspectie worden de bomen om de drie jaar gecontroleerd op kwaliteit, stabiliteit, vitaliteit, levensverwachting en snoei-behoefte. In combinatie met de diverse boommeldingen en boomklachten worden risico's in kaart gebracht en keuzes gemaakt voor beheer en onderhoud. Het bomenonderhoud vindt meer risicogestuurd plaats en krijgt een minder cyclisch karakter. Daarbij zijn vijf top-risico's benoemd: boomsterfte, omwaaien, beschadigen door oneigenlijk gebruik, takbreuk en groeiplaatsuitputting (opdruk van de verharding).

Waarde van groen

Asset-management in het groen is meer dan risicogestuurd beheren. De totale kosten – dus niet alleen de onderhoudskosten – zijn een belangrijk aspect. Het gaat immers om het beheren van een kapitaal bezit. Maar wat is dat groen waard? De NVTB-methode van boomtaxateurs is een veelgebruikte methode, maar geeft die ook een volledig antwoord op de vraag? Naast een boekhoudkundige waarde levert een boom immers een bijdrage aan de bestrijding van hittestress, fijnstofreductie, waterberging en de leefbaarheid in het algemeen. Deze duurzaamheidsaspecten zijn lastig te kwantificeren. De behoefte aan betere cijfers, normen en waarden is groot onder de aanwezigen. "Het zou interessant zijn om bijvoorbeeld inzicht te krijgen in de cijfers achter TEEB om de bedrijfswaarden kwaliteit, leefomgeving en gezondheid te kwantificeren", aldus Tony Pipping gemeente Rotterdam. Nicolaas Verloop van TFI Groeiplaatsverbetering opert dat het Amerikaanse programma I-tree toepasbaar gemaakt zou kunnen worden voor de Nederlandse situatie.

Kennisontwikkeling noodzakelijk

Asset-management in het groen is in ontwikkeling. Er is grote behoefte aan kennis die van onderop wordt verzameld en ontsloten. Kennis van beheerders en aannemers is nodig om daadwerkelijk risico's te kunnen bepalen en te categoriseren. Ook moet een goed beeld worden ontwikkeld van risicocategorieën in het groen. Ellen Prosée van de gemeente Schijndel tekent aan dat het voor kleine gemeenten de vraag is of zij voldoende middelen vrij kunnen maken om asset-

management breed in te voeren. Stadswerk en VHG zullen in ieder geval onderzoeken hoe zij samen met hun leden kunnen bijdragen aan de noodzakelijke kennisontwikkeling. De leden zijn van harte uitgenodigd om mee te denken. De eerste mogelijkheden daartoe werden georganiseerd tijdens de Week van de Openbare Ruimte. ■

Met dank aan Maarten Loeffen (Vereniging Stadswerk)

Wat is asset-management?

Asset-management is te omschrijven als het beheren van bezittingen (assets) op systematische en rationele manier waarbij een optimale balans wordt gezocht tussen de risico's, prestaties en kosten over de volledige levensduur van een object. Het doel is dat een object een maximale bijdrage aan de doelstellingen binnen de openbare ruimte levert. Concreet betekent dit dat bij het ontwerp en de inrichting van de buitenruimte beter rekening wordt gehouden met beheersvraagstukken. Bij het beheer van objecten maakt cyclisch onderhoud plaats voor risicogestuurd beheer. Asset-management is vooral bekend uit de civiele techniek. Grote organisaties als ProRail, Rijkswaterstaat en waterschappen en provincies hebben hier al jarenlang ervaring in opgebouwd. Hun kennis is beschikbaar in het kennisportaal *I am Pro* (www.iampro-portaal.nl)